

VÁLYOG, ÚJRA!

Kockaház-átalakítás Budajenőn

Építészet:
Csóka Balázs

Szöveg:
Radev Gergő

Fotó:
Frenkel Edwina
Csóka Balázs

Adobe homes, misunderstood relics of the past, have a bad reputation today. The ageless material of villages and walls, which is clay soil, is one of the strongest metaphors for being bound to the ground. The world has changed a lot since the time when people used to erect their homes with the materials they found in the immediate surroundings. Change cannot be prevented, but the soil of the birthplace will always be readily available. Architects are perhaps meant to embrace and care for the inherited values in a manner that is worthy of themselves and the place, and not to let the one thing that was once common in all our buildings be forgotten. Every house has a life span, just like people do, which may be full of unexpected events, or be mysterious, sad or remarkably wonderful. Architects are able to embrace the fate of buildings, restore them to their former glory and reintegrate them into the place and time, filling them with life again and again. The way Architect Balázs Csóka transformed the home in Budajenő is exemplary of this attitude, which intertwines architectural and human history.

Létezik modern vályogház? Bonyolult helyett lehet egyszerű? Ipari helyett lehet természetes? A vályogházaknak ma nincs jó híruk – meg nem értett momentumai egy régi kornak. A falvak és falak alapanyaga – az agyagos föld – kortalan, a helyhez kötődés egyik leg-erősebb eleme. Sokat változott a világ azóta, hogy mindenki maga építette fel házát a környezetében lévő anyagokból. De nem is kell ennek így maradnia. A romantikus életképen túl azonban rendelkezésre áll a hazai föld, melyet méltatlanul szorítanak ki a mai trendek. Talán az építész feladata, hogy magához és a helyhez híven ápolja, felkarolja a meglévőt, ne engedje feledésbe merülni azt, ami egykor összekötötte épületeinket. Minden háznak életútja van – hasonlóan az emberekéhez –, fordulatos, kifürkészhetetlen, olykor szomorú, máskor meghatóan csodálatos. Az építész képes felkarolni az épületek sorsát. Képes méltóságukat helyreállítva újra a helybe és korba ágyazni őket, ismét élettel megtölteni azokat.

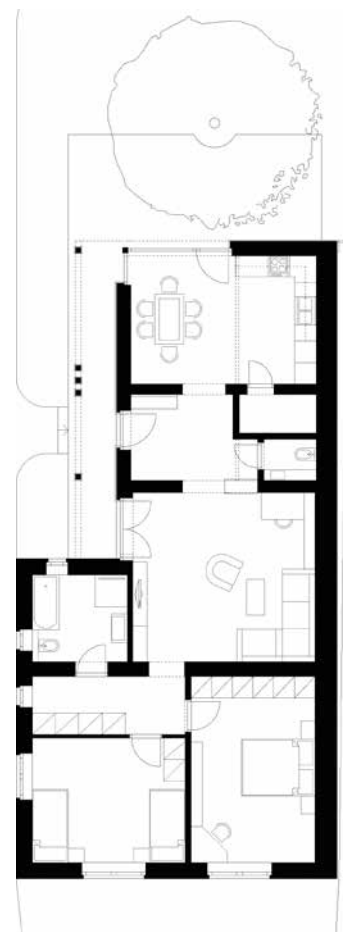

Az építész, Csóka Balázs budajenői lakóház-átalakítása példamutató megtestesülése a fenti hozzáállásnak, amely nemcsak építészeti, de emberileg is tanulságos történet lehet. A 19. századi kataszteri térképeken jól látható hosszú parasztházból csak az oldalhatáron álló főfalának egy szakasza maradt meg. Az 1970-es évek elején téglából épült új falakkal alakították ki a korban divatos kockaházat, melyet manzárdtetővel koronáztak.

Az újabb átépítésnél az építettével közösen, a szerkezetet megtartva, abból kiindulva gondolták újra és tervezték meg az apró épület bővítését, átalakítását. A tervező a múltra nem kötöttségként, hanem alapként tekintett – a felesleges motívumoktól megszabadította az épületet, bővítette a hagyományos parasztházakra jellemző szerkesztés szerint.

A ház utca felőli traktusát megtartották – szélesebb kialakítása miatt jól illeszthetők bele a lakószobák, amelyeket így nem kell hosszú folyosóval összekötni. A hátsó, új részbe kerültek a nappali élet terei. Ezen a szakaszon a környezetet a belső térrel ismét tornác kötheti össze, amely átmenetet képez, árnyékot és alakot ad az épületnek. A kertet vizuálisan is összeköti az létezővel az irányában megnyitott nagy üvegfelület. A kialakult új elrendezéshez egyszerű tömeget párosít az építész: az utca felől manzárd helyett ismét konty kerül az épületre. A tetőtér használatát egy-egy tetőtéri ablakkal jelzi mindkét irányban, melyek nem vonják el feleslegesen a figyelmet, nem aprózzák hiábavalóan a tetőfelületet.

Az egyszerű tételrendezést és formát az anyagválasztás is követi, ugyanakkor igyekszik tudatos és megfontolt lenni. Az új tartószerkezeti falak préselt vályogtégglából készültek, a mai szabályozás követelményeinek megfelelően téglapilléres megerősítéssel – ily módon a vályogfal kitöltő falazatként funkcionálhat, amire minősítése van. A falak szigetelése kőzetgyapattal készült, így páraáteresztő képességük nem csorbult, a szerkezet „lélegző” maradt. A földem szigetelése ömlesztett cellulóz, amely szintén környezetbarát megoldás. Ez a szigetelőanyag újrahasznosított papírból készül, könnyedén a padlásra vagy a szerkezeti elemek közé fújható. Előnye, hogy a réseket hézagmentesen tölti ki, illetve boraxszal történő kezelése miatt a ház körüli rágcsálók is elkerülnek.

▲ Alaprajz

A belső burkolatok követik a helyiségek tagolását, a használati igényekre reagálnak. A festett betonpadló és falak, illetve a parketta- és kerámiaburkolatok homogénnek hatnak, melyeket a nyílások és bútorok tagolnak tovább. A berendezés az építető ízlését dicsérve mentes a csavaroktól és halmozástól, így jól illeszkedik a ház nyugodt, barátságos megjelenéséhez. A végigfutó vonalak és a következetesen végigvitt minimál (vintage) stílus karakteres, ugyanakkor könnyed tereket hoz létre. Az étkezőn átfutó acél mestergerenda teszi fel a pontot az i-re, ez a megrendelő foglalkozására utal. A homlokzaton jól érthető osztásokkal váltják

egymást az anyagok. A tornác és kerti homlokzat faburkolata halványszürke színnel pácolt – a matt zöld nyílászárókkal nem ellentéte, hanem párja a falazott szerkezetek fehér színének. Az épületre jellemző a népi építészetben is megtalálható észszerűség, azon-

ban a kézműves, aprólékos díszítettség nem. A lakóház szigorú, következetes rend szerint ölt formát, csupán pár elem kap hangsúlyt.

A kívülről zárt, letisztult hangulatú épület a településképet erősíti, jó példaként szolgálhat a jövőbeli építetők és építésszek számára. A szakmagyakorlás mellett fontos, hogy elméleti tudását minden szakember frissítse, hiszen a múltat a jelennel csak felkészülve és nyitottsággal lehet összekötni. A megjelenő új, környezetbarát építőanyagok nagyban hozzájárulhatnak az egészségesebb és egyszerűbb életterek megteremtéséhez. Az építész, akár a zenész, műveiben nyilatkozik meg, beszél el, és a helyből merítkezik – egyszerre képviseli a hagyományt és a mai kort. „A hagyomány és az identitás között az építészet szemszögéből a hely az összekötő kapocs.” (Csóka Balázs: *Hagyomány és identitás – az építész felelőssége*. Doktori értekezés.)

